

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

z 18. januára 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Poľnohospodárstvo – Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) – Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) – Opatrenia na podporu rozvoja vidieka – Nariadenie (ES) č. 1974/2006 – Nájomná zmluva – Nájomná zmluva medzi obecným správnym orgánom a príjemcom pomoci – Závazok na päť rokov – Vypovedanie nájomnej zmluvy v dôsledku legislatívnej zmeny – Povinnosť vrátiť poskytnutú podporu alebo jej časť – Nemožnosť prispôbenia záväzkov novej situácii poľnohospodárskeho podniku – Pojmy ‚vyššia moc a mimoriadne okolnosti‘ – Pojem ‚vyvlastnenie podniku‘“

Vo veci C-656/22,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Värhoven administrativen säd (Najvyšší správny súd, Bulharsko) z 28. septembra 2022 a doručený Súdnemu dvoru 19. októbra 2022, ktorý súvisí s konaním:

Askos Properties EOOD

proti

Zamestnik izpálnitelen direktor na Dăržaven fond „Zemedelje“,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: sudcovia M. Safjan, vykonávajúci funkciu predsedu ôsmej komory, N. Jääskinen a M. Gavalec (spravodajca),

generálny advokát: G. Pitruzzella,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Zamestnik izpálnitelen direktor na Dăržaven fond „Zemedelje“, v zastúpení: Y. Kănceva,
- Európska komisia, v zastúpení: G. Koleva a A. Sauka, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: bulharčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 ods. 2 písm. f) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 zo 17. decembra 2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008 (Ú. v. EÚ L 347, 2013, s. 549), ako aj článku 47 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 (Ú. v. EÚ L 347, 2013, s. 487).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Askos Properties EOOD, spoločnosťou založenou podľa bulharského práva, a Zamestník izpálnitelen direktor na Dăržaven fond „Zemedelje“ (zástupca výkonného riaditeľa Národného poľnohospodárskeho fondu, Bulharsko) vo veci rozhodnutia, ktorým sa tejto spoločnosti ukladá povinnosť vrátiť 50 % dotácie, ktorú získala na základe opatrenia 211 programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie (ES) č. 1698/2005

- 3 Nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 277, 2005, s. 1) bolo zrušené nariadením č. 1305/2013. Podľa článku 88 nariadenia č. 1305/2013 sa však nariadenie č. 1698/2005 naďalej uplatňovalo na operácie vykonávané podľa programov, ktoré Európska komisia schválila podľa tohto nariadenia do 1. januára 2014.
- 4 Článok 36 nariadenia č. 1698/2005, nazvaný „Opatrenia“, stanovoval:

„Podpora uvedená v tomto oddiele sa týka:

- a) opatrení zameraných na trvalo udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy prostredníctvom:
  - i) platieb za znevýhodnené prírodné podmienky pre poľnohospodárov v horských oblastiach;
  - ii) platieb pre poľnohospodárov v oblastiach so znevýhodnenými prírodnými podmienkami, okrem horských oblastí;

...

...“

- 5 Článok 37 tohto nariadenia s názvom „Platby za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach a platby v ostatných znevýhodnených oblastiach“ stanovoval:

„1. Platby ustanovené v článku 36 písm. a) bodoch i) a ii) sa poskytujú ročne na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy (ďalej len ‚VPP‘) v zmysle rozhodnutia Komisie 2000/115/ES z 24. novembra 1999 týkajúceho sa definícií charakteristík, zoznamu poľnohospodárskych výrobkov, výnimiek z definícií a regiónov a obvodov vo vzťahu k štatistickému zisťovaniu štruktúry poľnohospodárskych fariem [Ú. v. ES L 38, 2000, s. 1; Mim. vyd. 03/028, s. 241].

Platby by mali poľnohospodárom kompenzovať dodatočné náklady a stratu príjmu, ktorá súvisí so znevýhodnenými podmienkami poľnohospodárskej produkcie v dotknutej oblasti.

2. Platby sa poskytujú poľnohospodárom, ktorí sa zaviazujú uskutočňovať svoju poľnohospodársku činnosť v oblastiach určených podľa článku 50 ods. 2 a 3 aspoň päť rokov od prvej platby.

...“

Nariadenie (ES) č. 1974/2006

- 6 Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 2006, s. 15), zmenené nariadením Komisie (ES) č. 434/2007 z 20. apríla 2007 (Ú. v. EÚ L 104, 2007, s. 8) (ďalej len „nariadenie č. 1974/2006“), bolo zrušené delegovaným nariadením Komisie (EÚ) č. 807/2014 z 11. marca 2014, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a ktorým sa zavádzajú prechodné ustanovenia (Ú. v. EÚ L 227, 2014, s. 1). Podľa článku 19 delegovaného nariadenia č. 807/2014 sa však nariadenie č. 1974/2006 naďalej uplatňuje na operácie vykonávané podľa programov, ktoré Komisia schválila podľa nariadenia č. 1698/2005 do 1. januára 2014.

- 7 Odôvodnenie 37 nariadenia č. 1974/2006 stanovovalo:

„Mali by sa stanoviť pravidlá spoločné pre viaceré opatrenia, najmä pokiaľ ide o realizáciu integrovaných činností, investičné opatrenia, prevod podniku počas obdobia, na ktoré je daný záväzok ako podmienka pre poskytnutie pomoci, zväčšenie plochy podniku a definíciu rozličných kategórií vyššej moci alebo mimoriadnych okolností.“

- 8 Toto nariadenie obsahovalo kapitolu III, nazvanú „Opatrenia na rozvoj vidieka“, ktorej oddiel 2 s názvom „Spoločné ustanovenia viacerých opatrení“ obsahoval články 42 až 47.

- 9 Podľa článku 45 ods. 4 tohto nariadenia:

„Ak príjemca nie je schopný ďalej plniť prijaté záväzky, pretože jeho podnik je rozdelený na jednotlivé časti alebo je predmetom opatrení na zlučovanie verejnej pôdy alebo opatrení na zlučovanie pôdy schválených príslušnými verejnými orgánmi, členské štáty prijímajú opatrenia nevyhnutné na to, aby sa záväzky mohli prispôsobiť novej situácii podniku. Ak sa ukáže, že takéto prispôbenie nie je možné, účinnosť záväzku uplynie a uhradenie sa nevyžaduje za obdobie, v ktorom záväzok nebol účinný.“

10 Článok 47 nariadenia č. 1974/2006 znel takto:

„1. Členské štáty môžu uznať najmä tieto kategórie zásahu vyššej moci alebo mimoriadnych okolností, za ktorých nebudú požadovať čiastočné alebo úplné uhradenie pomoci, ktorú dostal príjemca:

- a) úmrtie príjemcu;
- b) dlhodobá odborná nespôsobilosť príjemcu;
- c) vyvlastnenie veľkej časti podniku, ktoré sa nemohlo predpokladať v deň prijatia záväzku;
- d) ťažká živelná pohroma, ktorá vážne postihuje pôdu podniku;
- e) neočakávané zničenie budov podniku vyhradených pre hospodárske zvieratá;
- f) epizootické ochorenie postihujúce všetky hospodárske zvieratá poľnohospodára alebo jeho časť.

2. Prípady zásahu vyššej moci alebo mimoriadnych okolností oznámi príjemca alebo ním poverená osoba príslušnému orgánu spolu s príslušnými dôkazmi, ktoré vyžaduje tento orgán, a to do 10 pracovných dní od dátumu, ku ktorému príjemca alebo ním poverená osoba sú schopné tak urobiť.“

Nariadenie č. 1305/2013

11 Odôvodnenie 36 nariadenia č. 1305/2013 stanovuje:

„Určité opatrenia podľa tohto nariadenia vyžadujú od prijímateľov, aby prevzali záväzky, ktoré trvajú najmenej päť rokov. Počas tohto obdobia sa môže situácia poľnohospodárskeho podniku alebo prijímateľa zmeniť. Preto by sa mali stanoviť pravidlá s cieľom určiť, ako by sa v takýchto prípadoch malo postupovať.“

12 Článok 47 tohto nariadenia, nazvaný „Pravidlá pre platby na plochu“, v odsekoch 3 a 4 stanovuje:

„3. Ak prijímateľ nie je schopný ďalej plniť prijaté záväzky, pretože jeho podnik alebo časť podniku je rozdelená alebo je predmetom opatrení verejnej pozemkovej úpravy alebo opatrení pozemkovej úpravy schválených príslušnými verejnými orgánmi, prijímú členské štáty opatrenia nevyhnutné na to, aby sa záväzky mohli prispôsobiť novej situácii podniku. Ak sa ukáže, že takéto prispôsobenie nie je možné, účinnosť záväzku uplynie a za obdobie, v ktorom bol záväzok účinný, sa vrátenie pomoci nevyžaduje.

4. Vrátenie prijatej pomoci sa nevyžaduje v prípadoch vyššej moci a za výnimočných okolností uvedených v článku 2 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013.“

Nariadenie č. 1306/2013

13 Odôvodnenie 5 nariadenia č. 1306/2013 znie:

„Na zabezpečenie súladu medzi postupmi členských štátov a harmonizovaným uplatňovaním doložky o vyššej moci členskými štátmi by sa v tomto nariadení mali v prípade potreby ustanoviť výnimky pre prípady vyššej moci a mimoriadnych okolností, ako aj neúplný zoznam možných prípadov vyššej moci a mimoriadnych okolností, ktoré by mali uznávať príslušné vnútroštátne orgány. Uvedené orgány by mali prijímať rozhodnutia o vyššej moci alebo o mimoriadnych okolnostiach v každom jednotlivom prípade na základe relevantných dôkazov a uplatňovať koncept vyššej moci, v zmysle poľnohospodárskeho práva Únie vrátane judikatúry Súdneho dvora.

14 Článok 2 tohto nariadenia s názvom „Pojmy používané v tomto nariadení“ v odseku 2 stanovuje:

„Na účely financovania, riadenia a monitorovania [spoločnej poľnohospodárskej politiky (PAC)] pojmy ‚vyššia moc‘ a ‚mimoriadne okolnosti‘ sa môžu uznať najmä v týchto prípadoch:

- a) úmrtie prijímateľa;
- b) dlhodobá pracovná neschopnosť prijímateľa;
- c) závažná prírodná katastrofa, ktorá vážne postihla podnik;
- d) náhodné zničenie budov podniku vyhradených pre hospodárske zvieratá;
- e) epizootické alebo rastlinné ochorenie, ktoré postihlo všetky hospodárske zvieratá alebo plodiny prijímateľa alebo časť z nich;
- f) vyvlastnenie celého podniku alebo jeho veľkej časti, ak sa uvedené vyvlastnenie nedalo predpokladať v deň podania žiadosti.“

15 V zmysle článku 121 nariadenia č. 1306/2013:

„1. Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom jeho uverejnenia v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Uplatňuje sa od 1. januára 2014.

2. Nasledujúce ustanovenia sa však uplatňujú takto:

- a) články 7, 8, 16, 25, 26 a 43 od 16. októbra 2013;
- b) články 18 a 40 v súvislosti s vynaloženými výdavkami od 16. októbra 2013;
- c) článok 52 od 1. januára 2015.“

Bulharské právo

ZSPZZ

- 16 Článok 37i Zakon za sobstvenostta i polzuvaneto na zemedelskite zemi (zákon o vlastníctve a využívaní poľnohospodárskej pôdy) (DV č. 17 z 1. marca 2001, ďalej len „ZSPZZ“) stanovuje:

„1. Pasienky, lúky a trávnaté plochy zo štátneho pozemkového fondu a obecného pozemkového fondu sa za trhovú cenu prenajímajú v súlade s článkom 24a ods. 2 vlastníkom alebo užívateľom poľnohospodárskych podnikov s chovom hospodárskych zvierat, ktoré chovajú pasúcu sa zver registrovanú v integrovanom informačnom systéme Bãlgarska agencija po bezopasnost na chranite [Bulharská agentúra pre bezpečnosť potravín] v závislosti od počtu a druhu registrovaných zvierat. Pasienky, lúky a trávnaté plochy zo štátneho pozemkového fondu a obecného pozemkového fondu sa prenajímajú osobám, ktoré nemajú daňové ani iné dlhy voči Národnému poľnohospodárskemu fondu, štátnemu pozemkovému fondu alebo obecnému pozemkovému fondu, ani iné záväzky týkajúce sa pôdy podľa článku 37c ods. 3 bodu 2.

...

4. Pasienky, lúky a trávnaté plochy sa rozdelia medzi oprávnené osoby, ktorých chovné plochy sú zaregistrované v príslušnej katastrálnej oblasti, v závislosti od počtu a druhu registrovanej pasúcej sa zveri podľa rozlohy pasienkov, lúk a trávnatých plôch držaných alebo užívaných na základe právneho titulu, ale navyše v rozsahu 15 dekárov na dobytčiu jednotku v hospodárskych podnikoch prvej až siedmej kategórie a/alebo 30 dekárov na zvieraciu jednotku v hospodárskych podnikoch ôsmej až desiatej kategórie. Oprávneným osobám, ktoré chovajú hovädzí dobytok na produkciu mäsa a zvierat pôvodných (autochtónnych) plemien, sa prideli maximálne 20 dekárov na jednu zvieraciu jednotku, v hospodárskych podnikoch prvej až siedmej kategórie a až 40 dekárov na zvieraciu jednotku v hospodárskych podnikoch ôsmej až desiatej kategórie. Oprávneným osobám chovajúcim hovädzí dobytok na produkciu mlieka alebo mäsa, ovce a/alebo kozy, pre ktoré bola schválená pomoc na podporu v rámci činností na základe čiastkových opatrení ‚Platby na prechod na ekologické poľnohospodárstvo‘ a ‚Platby na zachovanie ekologického poľnohospodárstva‘ zahrnuté do zložky ‚ekologický chov‘ sa prideliuje pôda v pomere až do 0,15 dobytčej jednotky na hektár bez ohľadu na kategóriu hospodárskeho podniku.“

Zákon, ktorým sa mení ZSPZZ

- 17 Odsek 15 prechodných a záverečných ustanovení zákona, ktorým sa mení a dopĺňa ZSPZZ, stanovuje:

„1. Príjemcovia, ktorí uzavreli do 24. februára 2015 nájomnú zmluvu na pasienky, lúky a trávnaté plochy štátneho a obecného pozemkového fondu, sú povinní uviesť zmluvy do súladu s požiadavkami článku 37i ods. 1 a 4 do 1. februára 2016.

2. Príjemcovia schválení v rámci časti uvedenej v článku 3 ods. 3 vyhlášky č. 4 z 24. februára 2015 o vykonávaní opatrenia 11 ‚Ekologické poľnohospodárstvo‘ Programu rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020..., ktorí do 24. februára 2015 uzavreli nájomnú zmluvu na pasienky, lúky a trávnaté plochy štátneho a obecného pozemkového fondu a v prípade ktorých bola schválená podpora pre

všetku pasúcu sa zver a pasienky, musia do 1. februára 2016 uviesť zmluvy do súladu s požiadavkami článku 37i ods. 1 v súlade s pomerom minimálne 0,15 jednotiek zvierata na hektár bez ohľadu na kategóriu hospodárskeho podniku.

3. Zmluvy o prenájme pasienkov, lúk a trávnatých plôch štátneho pozemkového fondu a obecného pozemkového fondu, ktoré nie sú uvedené do súladu v lehote stanovenej v odsekoch 1 alebo 2, vypovedá starosta obce alebo riaditeľ regionálneho riaditeľstva „Poľnohospodárstvo“.

Vyhláška č. 11/2008

- 18 Naredba č. 11 za uslovijata i reda za prilagane na mjarka 211 „Plaštaniya na zemedelski stopani za prirodni ograničeniya v planinskite rajoni“ i mjarka 212 „Plaštaniya na zemedelski stopani v rajoni s ograničeniya, različni ot planinskite rajoni“ ot Programata za razvitie na selskite rajoni za perioda 2007-2013 (vyhláška č. 11 o podmienkach a pravidlách opatrenia 211 „Platby za znevýhodnené prírodné podmienky pre poľnohospodárov v horských oblastiach“ a opatrenia 212 „Platby pre poľnohospodárov v oblastiach so znevýhodnenými prírodnými podmienkami, okrem horských oblastí“ programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013) z 3. apríla 2008 (DV č. 40 z 18. apríla 2008, ďalej len „vyhláška č. 11/2008“), prijatá ministrom poľnohospodárstva a potravinárstva, vo svojom článku 1 ods. 1 stanovuje:

„Táto vyhláška upravuje podmienky a spôsoby vykonania týchto opatrení programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013, financovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka:

- (1) „Platby poľnohospodárom za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach“;
- (2) „Platby poľnohospodárom za znevýhodnené prírodné podmienky v iných ako v horských oblastiach“.

- 19 Podľa článku 2 tejto vyhlášky poľnohospodári, ktorí podali žiadosť o podporu na jedno z opatrení uvedených v jeho článku 1 ods. 1, musia vykonávať počas celého trvania podpory poľnohospodársku činnosť v horských oblastiach alebo oblastiach so znevýhodnenými podmienkami, ktoré nie sú horskými oblasťami.

- 20 Článok 4 tejto vyhlášky v odseku 1 uvádza:

„... Žiadatelia o podporu podľa tejto vyhlášky sú povinní:

...

- (3) predložiť žiadosť o podporu každý rok po prvej kompenzačnej platbe, v ktorej nahlásia pôdu nachádzajúcu sa v dotknutej znevýhodnenej oblasti;

...“

21 Podľa článku 14 vyhlášky č. 11/2008:

„1. Poľnohospodár, ktorý nepodá žiadosť o finančnú podporu počas päťročného obdobia záväzku, je vylúčený z poskytovania podpory podľa tejto vyhlášky a je povinný vrátiť sumy, ktoré mu boli vyplatené ako kompenzačné platby za znevýhodnené oblasti až do tohto okamihu, alebo časť týchto súm v závislosti od roku, v ktorom ukončil svoju účasť na opatreniach, takto:

(1) po prvom roku 100 %;

(2) po druhom roku 75 %;

(3) po treťom roku 50 %;

(4) po štvrtom roku 25 %.

...

3. Finančné prostriedky uvedené v odseku 1 sa vymáhajú spolu so zákonným úrokom odo dňa, keď sa poľnohospodárovi oznámi povinnosť vrátiť túto sumu až do dňa skutočného vrátenia alebo odpočítania sumy.“

22 Článok 15 tejto vyhlášky znie:

„1. V prípade vyššej moci alebo mimoriadnych okolností sa článok 14 neuplatňuje, záväzok sa zruší a nevyžaduje sa žiadne čiastočné ani úplné vrátenie podpory, ktorú dostal poľnohospodár.

2. Prípady vyššej moci alebo mimoriadne okolnosti, ako aj relevantné dôkazy (dokumenty vydané príslušným správny orgánom) písomne oznámi poľnohospodár alebo akákoľvek iná ním splnomocnená osoba alebo zástupca Národnému poľnohospodárskemu fondu – Platobnej poľnohospodárskej agentúre, do 10 pracovných dní odo dňa, keď tak poľnohospodár, jeho splnomocnený zástupca alebo zástupca mohli urobiť.“

23 V zmysle doplnujúcich ustanovení sa pod pojmom „vyššia moc“ alebo „mimoriadne okolnosti“ rozumie:

a) úmrtie prijímateľa;

b) dlhodobá pracovná neschopnosť prijímateľa;

c) vyvlastnenie podstatnej časti prevádzky, pokiaľ ho nebolo možné predvídať v deň prijatia záväzku;

d) závažná prírodná katastrofa, ktorá vážne postihla pôdu poľnohospodárskeho podniku;

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 24 Od roku 2013 do roku 2015 Askos Properties podala niekoľko žiadostí o finančnú podporu z Národného poľnohospodárskeho fondu v rámci opatrenia 211 programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013.
- 25 V tomto rámci sa zaviazala udržiavať obecnú poľnohospodársku pôdu prenajatú v roku 2012 na základe nájomných zmlúv uzatvorených na päť rokov s dvoma bulharskými obcami v dobrom poľnohospodárskom a ekologickom stave, ako aj vykonávať poľnohospodársku činnosť v dotknutej znevýhodnenej oblasti počas obdobia najmenej piatich po sebe nasledujúcich rokov.
- 26 Na rok 2013 Askos Properties nedostala podporu. Na roky 2014 a 2015 predstavovali sumy, ktoré jej boli pridelené, 15 866 (BGN) (približne 8 112 eur) a 21 796 (BGN) (približne 11 144 eur).
- 27 V roku 2015 bola prijatá zmena článku 37i ods. 1 a 4 ZSPZZ s cieľom zabezpečiť, aby sa pasienky, lúky a trávnaté plochy obecných alebo štátnych pozemkových fondov prenajímali alebo rozdeľovali výlučne vlastníkom alebo užívateľom poľnohospodárskych podnikov s chovom bylinožravcov v závislosti od počtu a druhu zvierat, ktoré boli zaregistrované.
- 28 Užívateľom pôdy, ktorí do 24. februára 2015 uzavreli nájomnú zmluvu na pasienky, lúky a trávnaté plochy patriace do obecných alebo štátnych pozemkových fondov, bola poskytnutá lehota do 1. februára 2016, aby túto zmluvu uviedli do súladu s novými platnými požiadavkami stanovenými uvedenou zmenou.
- 29 Vzhľadom na to, že Askos Properties tieto požiadavky nespĺnila, obe dotknuté obce v priebehu roka 2016 vypovedali zmluvy o prenájme poľnohospodárskej pôdy, ktoré s ňou uzavreli.
- 30 Zástupca výkonného riaditeľa Národného poľnohospodárskeho fondu vydal 23. januára 2020 akt, v ktorom sa konštatovala existencia verejnej pohľadávky štátu voči spoločnosti Askos Properties vo výške 18 831 (BGN) (približne 9 628 eur), ktorá zodpovedá 50 % celkovej sumy, ktorá jej bola vyplatená v rámci opatrenia 211 za hospodárske roky 2013 až 2015.
- 31 Keďže žaloba podaná proti tomuto aktu bola zamietnutá rozsudkom Administrativen sad Sofija-grad (Správny súd Sofia-mesto, Bulharsko), Askos Properties podala proti tomuto rozsudku kasačný opravný prostriedok na Vărhoven administrativen sad (Najvyšší správny súd, Bulharsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 32 Vo svojom kasačnom opravnom prostriedku Askos Properties tvrdí, že vypovedanie nájomných zmlúv dotknutými obcami predstavuje „vyššiu moc“ a/alebo „mimoriadne okolnosti“ v zmysle článku 15 vyhlášky č. 11/2008, takže nie je povinná vrátiť prijatú podporu.
- 33 Vnútroštátny súd sa pýta, či vypovedanie nájomných zmlúv, ku ktorým došlo v dôsledku zmeny vnútroštátnej právnej úpravy, ktorú príjemca nemohol v čase svojho záväzku predvídať, možno kvalifikovať ako „vyššiu moc“ alebo „mimoriadne okolnosti“, či dokonca „vyvlastnenie“ v zmysle článku 2 ods. 2 nariadenia č. 1306/2013.
- 34 Zároveň sa pýta, či sa na takéto vypovedanie nájomných zmlúv vzťahujú ustanovenia článku 47 ods. 3 nariadenia č. 1305/2013.

35 Za týchto podmienok Värchoven administrativen säd (Najvyšší správny súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Ako sa má vykladať článok 2 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1306/2013, podľa ktorého sa na účely financovania, riadenia a monitorovania SPP ako pojmy ‚vyššia moc‘ a ‚mimoriadne okolnosti‘ môže uznať okrem iného vyvlastnenie celého podniku alebo jeho veľkej časti, ak sa také vyvlastnenie nedalo predpokladať v deň podania žiadosti? Ide o takýto prípad vyššej moci alebo mimoriadnych okolností, respektíve vyvlastnenie celého podniku alebo jeho veľkej časti, konkrétne vtedy, ak zmluva o využívaní poľnohospodárskych obecných pozemkov (pasienky, trávnaté plochy a lúky) medzi obecnou správou a prijímateľom, ktorá bola uzatvorená v rámci opatrenia 211 ‚Platby za znevýhodnené prírodné podmienky pre poľnohospodárov v horských oblastiach‘ v rámci programu na rozvoj vidieka na obdobie 2007 – 2013 bola vypovedaná, pričom k výpovedi došlo v dôsledku zmeny bulharských právnych predpisov, ktorú prijímateľ v okamihu prijatia záväzku nemohol predpokladať?
2. Ide o prípad podľa článku 47 ods. 3 nariadenia č. 1305/2013, ak bola vypovedaná nájomná zmluva k obecným pozemkom uzavretá s prijímateľom v rámci opatrenia 211 ‚Platby za znevýhodnené prírodné podmienky pre poľnohospodárov v horských oblastiach‘, ak k výpovedi došlo v dôsledku zmeny vnútroštátnych predpisov, teda zmien a doplnení k [ZSPZZ], ktorý bol zmenený a doplnený v tom zmysle, že vlastníctvo prevádzky na chov zvierat a oznámenie určitého počtu úžitkových zvierat na bulharskom úrade pre bezpečnosť potravín (Bälgarska agencija po bezopasnost na chranite) prostredníctvom poľnohospodára bolo zavedené ako nová podmienka pre nájom obecných pozemkov podľa ustanovení článku 37i ods. 4 [ZSPZZ], pričom v deň podania žiadosti túto zmenu nemohol predpokladať ani prijímateľ, ani správny orgán?“

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné poznámky

- 36 Podľa ustálenej judikatúry prináleží v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, zavedeného článkom 267 ZFEÚ, Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť prejednávany spor. V tomto smere Súdnemu dvoru prípadne prináleží právo preformulovať položené otázky. Okrem toho môže Súdny dvor vziať do úvahy aj ustanovenia práva Únie, na ktoré sa vnútroštátny súd v znení svojej otázky neodvolával (rozsudok zo 7. septembra 2023, Groenland Poultry, C-169/22, EU:C:2023:638, bod 47 a citovaná judikatúra).
- 37 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že uplatnenie vyhlášky č. 11/2008 na spor, ktorý prejednáva vnútroštátny súd, nie je spochybnené. Treba pripomenúť, že podľa jej článku 1 ods. 1 táto vyhláška upravuje podmienky a spôsoby vykonávania okrem iného opatrenia 211 programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013, financovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV).
- 38 Podľa článku 88 nariadenia č. 1305/2013, ktorým bolo zrušené nariadenie č. 1698/2005, sa však toto posledné uvedené nariadenie naďalej uplatňuje na operácie vykonávané podľa programov schválených Komisiou podľa uvedeného nariadenia do 1. januára 2014. Rovnako v súlade

s článkom 19 delegovaného nariadenia č. 807/2014, ktorým sa zrušilo nariadenie č. 1974/2006, sa toto posledné uvedené nariadenie naďalej uplatňuje na operácie vykonávané podľa programov schválených Komisiou podľa nariadenia č. 1698/2005 do 1. januára 2014.

- 39 Vzhľadom na to, že opatrenie 211 programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013 predstavuje takúto operáciu a že vo veci samej ide o povinnosti udržiavať poľnohospodársku pôdu a vykonávať poľnohospodársku činnosť v znevýhodnenej oblasti počas najmenej piatich po sebe nasledujúcich rokov, okolnosti nedodržania týchto povinností sa musia posúdiť vzhľadom na ustanovenia nariadenia č. 1698/2005 a nariadenia č. 1974/2006 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2019, Järvelaev, C-580/17, EU:C:2019:391, body 37, 38 až 42).
- 40 Treba dodať, že ak k vymáhaniu neoprávnene vyplatených súm v rámci programu pomoci, ktorý bol schválený a spolufinancovaný z EPFRV v programovom období 2007 – 2013, dôjde po skončení tohto programového obdobia, teda po 1. januári 2014, musí byť toto vymáhanie založené na ustanoveniach nariadenia č. 1306/2013 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2019, Järvelaev, C-580/17, EU:C:2019:391, bod 42). Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa však netýka náležitostí vymáhania súm poskytnutých spoločnosti Askos Properties na hospodárske roky 2014 a 2015.
- 41 Za týchto podmienok treba konštatovať, že prejudiciálne otázky predložené Súdnemu dvoru v prejednávanej veci sa týkajú ustanovení nariadenia č. 1974/2006.

O prvej otázke

- 42 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006 vykladať v tom zmysle, že vypovedanie nájomnej zmluvy týkajúcej sa poľnohospodárskej pôdy obecným správny orgánom, uzavretej na päť rokov s príjemcom poľnohospodárskej pomoci, ktorá bola poskytnutá v rámci programov rozvoja vidieka členského štátu, na financovanie ktorých EPFRV prispieval, ku ktorému došlo po zmene vnútroštátnej právnej úpravy zavádzajúcej nové požiadavky podmieňujúce zachovanie takýchto zmlúv, patrí pod pojem „vyššia moc“ alebo „mimoriadne okolnosti“ v zmysle tohto článku 47 ods. 1, a najmä ak ide o prípad „vyvlastnenia podniku“ v zmysle tohto článku 47 ods. 1 písm. c).
- 43 Článok 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006 stanovuje, že členské štáty môžu uznať za prípady vyššej moci alebo mimoriadnych okolností, pri ktorých nebudú vyžadovať vrátenie pomoci poskytnutej príjemcovi alebo jej časti, najmä kategórie uvedené v tomto odseku 1 písm. a) až f).
- 44 Toto ustanovenie upravuje fakultatívnu výnimku zo zásady vrátenia pomoci príjemcom v prípade nedodržania záväzku, ktorý tento príjemca prijal, ako podmienku pre poskytnutie tejto podpory počas obdobia plnenia tohto záväzku.
- 45 V prejednávanej veci informácie obsiahnuté v návrhu na začatie prejudiciálneho konania neumožňujú jednoznačne určiť, či sa v súlade s tým, čo vyplýva z článku 15 ods. 1 vyhlášky č. 11/2008, uplatní v bulharskom práve výnimka stanovená v článku 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006 tak, aby sa vzťahovala na všetky prípady vyššej moci alebo mimoriadnych okolností v zmysle uvedeného článku 47 ods. 1, alebo či sa rozsah tejto výnimky obmedzuje len na prípady uvedené v doplňujúcich ustanoveniach tejto vyhlášky, medzi ktoré patrí aj ustanovenie o „vyvlastnení podniku“.

- 46 S cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď na každú z týchto hypotéz, treba na túto otázku odpovedať tak s ohľadom na pojem „vyššia moc“ alebo pojem „mimoriadne okolnosti“ v zmysle článku 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006, ako aj s ohľadom na osobitnú kategóriu „vyvlastnenia podniku“ uvedenú v písmene c) tohto ustanovenia, pričom vnútroštátnemu súdu prináleží, aby overil presný rozsah uplatňovania tohto článku 47 ods. 1 v jeho vnútroštátnom práve.
- 47 Pokiaľ ide v prvom rade o otázku, či vypovedanie nájomných zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, môže predstavovať „vyššiu moc“ alebo „mimoriadnu okolnosť“ v zmysle článku 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006, treba pripomenúť, že v kontexte EPFRV Súdny dvor už rozhodol, že prípad vyššej moci je každá udalosť spôsobená neobvyklými a nepredvídateľnými okolnosťami nezávislými od hospodárskeho subjektu, ktorej dôsledkom nebolo možné zabrániť napriek všetkej starostlivosti vynaloženej týmto subjektom (rozsudky zo 17. decembra 2015, Szemerey, C-330/14, EU:C:2015:826, bod 58; zo 16. februára 2023, Zamestnik Izpalnitelen direktor na Dăržaven fond „Zemedelie“, C-343/21, EU:C:2023:111, bod 58, a zo 7. septembra 2023, Groenland Poultry, C-169/22, EU:C:2023:638, bod 39).
- 48 Z odôvodnenia 37 a článku 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006 vyplýva, že zoznam uvedený v tomto poslednom uvedenom ustanovení nie je taxatívny a že pojem „vyššia moc“ alebo „mimoriadne okolnosti“ v zmysle uvedeného ustanovenia sa teda môže vzťahovať na prípady, ktoré nie sú uvedené na tomto zozname. Podľa okolností veci samej tak konanie orgánov verejnej moci môže tiež predstavovať „prípady vyššej moci alebo mimoriadnych okolností“ (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. decembra 1993, Huygen a i., C-12/92, EU:C:1993:914, bod 31).
- 49 Treba uviesť, že ak uvedený zoznam obsahuje len objektívne skutočnosti, dotknutá osoba, ktorá sa odvoláva na existenciu „vyššej moci“ alebo „mimoriadnych okolností“, musí byť tiež schopná preukázať, že sa chránila pred následkami neobvyklej udalosti v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 47 tohto rozsudku tým, že prijala vhodné opatrenia bez toho, aby priniesla neprimerane veľkú obeť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. júna 2019, RF/Komisija, C-660/17 P, EU:C:2019:509, bod 37 a citovanú judikatúru).
- 50 Z toho vyplýva, že vnútroštátnemu súdu prináleží, aby posúdil na jednej strane, či zmena vnútroštátnej právnej úpravy, ktorou sa zaviedli nové požiadavky v článku 37i ZSPZZ, ktorých dodržanie je podmienkou zachovania nájomných zmlúv, o aké ide vo veci samej, a vypovedanie nájomných zmlúv uzavretých so spoločnosťou Askos Properties oboma dotknutými obcami, predstavujú z hľadiska tejto spoločnosti neobvyklé a nepredvídateľné okolnosti, ktoré sú od nej nezávislé, a na druhej strane, či Askos Properties prijala všetky opatrenia, ktoré mohla prijať, aby zosúladila tieto zmluvy s uvedenými novými požiadavkami, bez toho, aby tým priniesla neprimerane veľkú obeť.
- 51 V tejto súvislosti treba okrem iného posúdiť, či lehota stanovená na splnenie nových požiadaviek zavedených zmenou článku 37i ZSPZZ bola dostatočne dlhá. Treba tiež posúdiť, či Askos Properties mala na účely dosiahnutia súladu s týmito novými požiadavkami skutočnú možnosť nadobudnúť hospodársky podnik s chovom zaregistrovať požadovaný počet zvierat pred príslušnými orgánmi. To isté platí pre otázku, či Askos Properties mala na splnenie svojich záväzkov možnosť využívať inú pôdu, než ktorú jej dali k dispozícii obce dotknuté vo veci samej, a či mohla získať pôdu oprávnenú na pomoc z opatrenia 211 programu rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013 od súkromných fyzických a právnických osôb.

- 52 Pokiaľ ide v druhom rade o otázku, či vypovedanie zmluvy, o akú ide vo veci samej, môže patriť pod pojem „vyvlastnenie podniku“ v zmysle článku 47 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1974/2006, treba uviesť, že tento pojem nie je v tomto nariadení definovaný ani nepriamo odkazom na vnútroštátne právne poriadky členských štátov. Tento pojem sa teda musí považovať za autonómny pojem práva Únie, ktorý sa má na jej území vykladať jednotne, pričom treba zohľadniť nielen znenie tohto ustanovenia, ale aj kontext, do ktorého patrí, a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou [pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2021, Venezuela/Rada (Dotknutosť tretieho štátu), C-872/19 P, EU:C:2021:507, bod 42 a citovanú judikatúru].
- 53 Pokiaľ ide po prvé o znenie tohto článku 47 ods. 1 písm. c), obmedzuje sa na uvedenie toho, že „vyvlastnenie veľkej časti podniku, ktoré sa nemohlo predpokladať v deň prijatia záväzku“ okrem iného môžu členské štáty uznať ako kategóriu prípadov vyššej moci alebo mimoriadnych okolností, v ktorých nevyžadujú vrátenie celej pomoci, ktorú získal príjemca, alebo jej časti. Znenie tohto článku 47 ods. 1 písm. c) teda neposkytuje užitočnú informáciu pre definovanie pojmu „vyvlastnenie podniku“ v zmysle tohto ustanovenia.
- 54 Po druhé, pokiaľ ide o kontext, do ktorého patrí článok 47 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1974/2006, treba najskôr uviesť, že žiadne iné ustanovenie tohto nariadenia neobsahuje definíciu pojmu „vyvlastnenie podniku“ v zmysle tohto nariadenia. Ďalej spresnenie, podľa ktorého „vyvlastnenie veľkej časti podniku“, ktoré sa nemohlo „predpokladať v deň prijatia záväzku“, má za cieľ vymedziť situácie, v ktorých nedochádza k vráteniu pomoci, ale nie objasniť význam tohto pojmu. Napokon ani ostatné kategórie uvedené v článku 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006 neobsahujú informácie, ktoré by umožňovali definovať tento pojem.
- 55 Po tretie, pokiaľ ide o cieľ sledovaný týmto nariadením, toto nariadenie stanovuje, ako vyplýva z jeho názvu, podrobné pravidlá vykonávania nariadenia č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV. Podľa článku 37 tohto posledného uvedeného nariadenia sa platby za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach a platby v ostatných znevýhodnených oblastiach v zásade poskytujú poľnohospodárom, ktorí sa zaviazu uskutočňovať svoju poľnohospodársku činnosť v dotknutých oblastiach na obdobie aspoň piatich rokov od prvej platby. Dosiahnutie tohto cieľa teda predpokladá, že poľnohospodári, ktorí uzavreli nájomné zmluvy na obdobie aspoň piatich rokov na účely nakladania s pozemkami nachádzajúcimi sa v takýchto oblastiach s cieľom vykonávať svoju poľnohospodársku činnosť a získať z nej príjmy, môžu počas tohto obdobia túto pôdu aj skutočne využívať.
- 56 V tejto súvislosti možno z judikatúry Súdneho dvora vyvodiť, že pojem „vyvlastnenie“ v zmysle článku 47 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1974/2006 zahŕňa opatrenia spojené s pozbavením majetku, ako aj opatrenia, ktoré možno za také považovať (pozri analogicky rozsudok z 12. decembra 1990, van der Laan-Velzeboer, C-285/89, EU:C:1990:460, body 14 a 15).
- 57 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že k pozbaveniu majetku v zmysle článku 17 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) dochádza núteným, úplným a definitívnym zrušením práva na užívanie, pretože toto právo predstavuje jednu zo zložiek vlastníckeho práva, a keďže nositeľovi vlastníckeho práva prináležia jeho dva základné atribúty, a to právo užívať predmetnú vec a právo požívať jej úžitky [pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. mája 2019, Komisia/Maďarsko (Užívanie poľnohospodárskych pozemkov), C-235/17, EU:C:2019:432, body 81 až 82].

- 58 Ak teda vnútroštátna právna úprava svojím obsahom alebo z dôvodu svojho uplatňovania vnútroštátnym orgánom nútene, úplne a definitívne zruší právo poľnohospodára užívať dotknutú pôdu a brať s nej úžitky, teda poľnohospodára, ktorý uzavrel nájomnú zmluvu na účely nakladania s touto pôdou počas viacročného obdobia, ktorým bol podmienený vznik nároku na financovanie z EPFRV, treba usudzovať, že táto právna úprava zahŕňa pozbavenie vlastníckeho práva v zmysle článku 17 ods. 1 Charty, a preto predstavuje „vyvlastnenie podniku“ v zmysle článku 47 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1974/2006.
- 59 Zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že odsek 15 prechodných a záverečných ustanovení zákona, ktorým sa mení a dopĺňa ZSPZZ, ukladá povinnosť vypovedať nájomné zmluvy len vtedy, ak tieto zmluvy neboli v lehote stanovenej na tento účel zosúladené s novými požiadavkami stanovenými v článku 37i ZSPZZ. S výhradou overení, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd, teda vypovedanie nájomnej zmluvy na základe takejto právnej úpravy neznamenaá nútené, úplné a definitívne zrušenie práv, ktoré nájomcovi vyplývajú z takejto zmluvy.
- 60 Podľa judikatúry Súdneho dvora však na účely preukázania existencie pozbavenia majetku v zmysle článku 17 ods. 1 Charty treba nielen preskúmať, či došlo k formálnemu vyvlastneniu, ale aj zistiť, či sporná situácia predstavuje faktické vyvlastnenie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. mája 2022, BPC Lux 2 a i., C-83/20, EU:C:2022:346, bod 44).
- 61 Vnútroštátnemu súdu, ktorý neposkytol žiadne informácie o tom, či Askos Properties mala možnosť prijať opatrenia na splnenie nových požiadaviek stanovených v článku 37i ZSPZZ a či v tejto súvislosti aj prijala opatrenia, prináleží, aby preskúmal konkrétne účinky a skutočné dôsledky zavedenia týchto požiadaviek na situáciu spoločnosti Askos Properties, ako aj všetky relevantné skutočnosti s cieľom určiť, či vo veci samej došlo k pozbaveniu vlastníckeho práva. V tejto súvislosti prináleží tomuto súdu, aby okrem iného vykonal posúdenia uvedené v bode 51 tohto rozsudku.
- 62 Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 47 ods. 1 nariadenia č. 1974/2006 sa má vykladať v tom zmysle, že vypovedanie nájomnej zmluvy týkajúcej sa poľnohospodárskej pôdy obecným správny orgánom, uzavretej na päť rokov s príjemcom poľnohospodárskej podpory, ktorá bola poskytnutá v rámci programov rozvoja vidieka členského štátu, na financovanie ktorých EPFRV prispieval, ku ktorému došlo po zmene vnútroštátnej právnej úpravy zavádzajúcej nové požiadavky podmieňujúce zachovanie takýchto zmlúv, môže predstavovať
- „vyššiu moc“ alebo „mimoriadne okolnosti“ v zmysle tohto článku 47 ods. 1, ak také vypovedanie predstavuje neobvyklú a nepredvídateľnú udalosť nezávislú od tohto príjemcu, a tento príjemca prijal všetky opatrenia, ktoré mohol prijať, na zosúladenie tejto nájomnej zmluvy s novými zavedenými požiadavkami, bez toho, aby tým priniesol neprimerane veľkú obeť,
  - „vyvlastnenie podniku“ v zmysle tohto článku 47 ods. 1 písm. c), ak uvedené vypovedanie zmluvy predstavuje opatrenie spočívajúce v pozbavení majetku, ktoré uvedeného príjemcu zbavuje práv užívať prenajatú poľnohospodársku pôdu a brať z nej úžitky.

O druhej otázke

- 63 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 45 ods. 4 nariadenia č. 1974/2006 vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na situáciu, v ktorej nemožnosť príjemcu poľnohospodárskej pomoci pokračovať v plnení záväzkov, na ktoré sa zaviazal, vyplýva z toho, že obecný správny orgán vypovedal nájomnú zmluvu týkajúcu sa poľnohospodárskej pôdy, ktorú uzavrel na päť rokov s týmto príjemcom, pričom k tomuto vypovedaniu došlo po zmene vnútroštátnej právnej úpravy zavádzajúcej nové požiadavky podmieňujúce zachovanie takej zmluvy, podľa ktorej je uvedený príjemca povinný mať hospodársky podnik s chovom a zaregistrovať určitý počet hospodárskych zvierat na príslušných vnútroštátnych orgánoch.
- 64 S cieľom odpovedať na túto otázku treba pripomenúť, že článok 45 ods. 4 nariadenia č. 1974/2006 sa vzťahuje na prípad príjemcu, ktorý nie je ďalej schopný pokračovať v plnení prijatých záväzkov z dôvodu, že jeho podnik je rozdelený na jednotlivé časti alebo je predmetom opatrení na zlučovanie verejnej pôdy alebo opatrení na zlučovanie pôdy schválených príslušnými verejnými orgánmi.
- 65 Súdny dvor už rozhodol, že pod pojmy „rozdelenie“ alebo „opatrenia na zlučovanie verejnej pôdy alebo opatrenia na zlučovanie pôdy schválené príslušnými verejnými orgánmi“ môže patriť každá operácia, ktorej cieľom je zmena konfigurácie a usporiadania poľnohospodárskych pozemkov s cieľom vytvoriť racionálnejšie poľnohospodárske využívanie pôdy, o ktorej rozhodujú alebo ju schvaľujú príslušné verejné orgány (rozsudok zo 16. februára 2023, Zamestník Izpalnitelen direktor na Dăržaven fond „Zemedelie“, C-343/21, EU:C:2023:111, bod 39).
- 66 Toto ustanovenie sa neuplatní, ak nemožnosť pokračovať v plnení záväzkov, ktoré prevzal príjemca pomoci, vyplýva zo skutočnosti, že vzhľadom na to, že tento príjemca nespĺňa nové požiadavky, ktoré mu ukladajú povinnosť mať hospodársky podnik s chovom zvierat a zaregistrovať určitý počet hospodárskych zvierat na príslušných vnútroštátnych orgánoch, je obecná správa podľa vnútroštátneho práva povinná vypovedať nájomnú zmluvu, ktorú s uvedeným príjemcom uzatvorila na päť rokov a ktorá sa týka pôdy nevyhnutnej na jeho činnosť.
- 67 V takom prípade totiž nemožnosť dotknutého príjemcu pomoci pokračovať v plnení svojich záväzkov pre stratu práva užívať pôdu potrebnú na jeho činnosť počas obdobia plnenia uvedených záväzkov nevyplýva z pozemkovej úpravy, ale zo zmeny podmienok poskytovania poľnohospodárskej pomoci.
- 68 Na druhú otázku preto treba odpovedať tak, že článok 45 ods. 4 nariadenia č. 1974/2006 sa má vykladať v tom zmysle, že sa neuplatňuje na situáciu, v ktorej nemožnosť príjemcu poľnohospodárskej pomoci pokračovať v plnení záväzkov, na ktoré sa zaviazal, vyplýva z toho, že obecný správny orgán vypovedal nájomnú zmluvu týkajúcu sa poľnohospodárskej pôdy, ktorú uzavrel na päť rokov s týmto príjemcom, pričom k tomuto vypovedaniu došlo po zmene vnútroštátnej právnej úpravy zavádzajúcej nové požiadavky podmieňujúce zachovanie takej zmluvy, podľa ktorej je uvedený príjemca povinný mať hospodársky podnik s chovom a zaregistrovať určitý počet hospodárskych zvierat na príslušných vnútroštátnych orgánoch.

O trovách

- 69 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

1. Článok 47 ods. 1 nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), zmeneného nariadením Komisie (ES) č. 434/2007 z 20. apríla 2007,

sa má vykladať v tom zmysle, že:

vypovedanie nájomnej zmluvy týkajúcej sa poľnohospodárskej pôdy obecným správnym orgánom, uzavretej na päť rokov s príjemcom poľnohospodárskej podpory, ktorá bola poskytnutá v rámci programov rozvoja vidieka členského štátu, na financovanie ktorých Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) prispieval, ku ktorému došlo po zmene vnútroštátnej právnej úpravy zavádzajúcej nové požiadavky podmieňujúce zachovanie takýchto zmlúv, môže predstavovať

- „vyššiu moc“ alebo „mimoriadne okolnosti“ v zmysle tohto článku 47 ods. 1, ak také vypovedanie predstavuje neobvyklú a nepredvídateľnú udalosť nezávislú od tohto príjemcu, a tento príjemca prijal všetky opatrenia, ktoré mohol prijať, na zosúladienie tejto nájomnej zmluvy s novými zavedenými požiadavkami, bez toho, aby tým priniesol neprímerane veľkú obeť,
- „vyvlastnenie podniku“ v zmysle tohto článku 47 ods. 1 písm. c), ak uvedené vypovedanie zmluvy predstavuje opatrenie spočívajúce v pozbavení majetku, ktoré uvedeného príjemcu zbavuje práv užívať prenajatú poľnohospodársku pôdu a brať z nej úžitky.

2. Článok 45 ods. 4 nariadenia č. 1974/2006, zmeneného nariadením č. 434/2007,

sa má vykladať v tom zmysle, že:

sa neuplatňuje na situáciu, v ktorej nemožnosť príjemcu poľnohospodárskej pomoci pokračovať v plnení záväzkov, na ktoré sa zaviazal, vyplýva z toho, že obecný správny orgán vypovedal nájomnú zmluvu týkajúcu sa poľnohospodárskej pôdy, ktorú uzavrel na päť rokov s týmto príjemcom, pričom k tomuto vypovedaniu došlo po zmene vnútroštátnej právnej úpravy zavádzajúcej nové požiadavky podmieňujúce zachovanie takej zmluvy, podľa ktorej je uvedený príjemca povinný mať hospodársky podnik s chovom a zaregistrovať určitý počet hospodárskych zvierat na príslušných vnútroštátnych orgánoch.

Podpisy